

**AGENCIJA ZA KONTROLU I OBEZBJEĐENJE KVALITETA
VISOKOG OBRAZOVANJA CRNE GORE**
**AGENCIJA ZA KONTROLU I OBEZBJEĐENJE
KVALITETA VISOKOG OBRAZOVANJA - PODGORICA**
PODGORICA

Primljeno: 23.07.2020				
Org. jed.	Klas. znak	Redni broj	Prilog	Vrijednost
UP-02-		631/20-		14/3

PREDMET: Izvještaj Komisije za sprovođenje postupka reakreditacije Fakulteta za Mediteranske poslovne studije Tivat, Univerzitet Adriatik Bar

Agencija za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja Crne Gore odlukom br. UP02-631-20-14/1 od 16.06.2020. godine je imenovala Komisiju za sprovođenje postupka reakreditacije Fakulteta za Mediteranske poslovne studije Tivat, Univerzitet Adriatik Bar u sljedećem sastavu:

1. dr **Radislav Jovović**, redovni profesor, Univerzitet Mediteran, Predsjednik Komisije,
2. dr **Andrej Raspor**, vanredni profesor, FUDS - School of advanced social studies Nova Gorica, Slovenija, član Komisije,
3. dr **Rajko Gnjata**, redovni profesor, Univerzitet u Banjoj Luci, član Komisije,
4. mr **Ivana Malović**, vlasnik i direktorica konsultantske firme ID Faktor d.o.o, Podgorica, predstavnik tržišta rada i
5. mr **Igor Striković**, student doktorskih studija na pravnom fakultetu Univerziteta u Kragujevcu.

Ispred Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja Crne Gore kao koordinator ovog postupka reakreditacije određen je: Kemal Demirović, samostalni savjetnik u Sektoru za kontrolu kvaliteta.

Zadatak Komisije je bio da na osnovu izvještaja o samoevaluaciji i spovedenog postupka evaluacije pripremi izvještaj o reakreditaciji Fakulteta za Mediteranske poslovne studije Tivat (FMS). Komisija je utvrdila činjenice pregledom zahtjeva za reakreditaciju, samoevaluacionih izvještaja koji su dostavljeni, kao i pregledom ostale dostavljene relevantne dokumentacije, te neposrednom provjerom činjeničnog stanja. Komisija se, uz koordinaciju Predsjednika Komisije dr Radislava Jovović, red. prof. i predstavnika Agencije Kemala Demirovića, prije posjete FMS upoznala sa aktima vezanim za reakreditaciju: (1) Pravilima o postupku reakreditacije ustanova visokog obrazovanja (2) Obrascima zahtjeva za reakreditaciju fakulteta, odnosno studijskih programa, (3) Smjernicama za unutrašnju i spoljašnju provjeru kvaliteta u visokom obrazovanju u Crnoj Gori i (4) Standardima i formom izvještaja o samovrednovanju (5) Obrascem za Izvještaj o reakreditaciji sa uputstvom i ostalom potrebnom dokumentacijom. Komisiji je bila na raspolaganju sljedeća dokumentacija:

- Zahtjev za reakreditaciju FMS.
- Statut Fakulteta FMS,
- Pravilnik o ocjenjivanju,
- Pravilnik o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta,
- Pravilnik o organizovanju na svim nivoima studija,
- Pravilnik o uslovima, kriterijumima i postupku upisa studenata u prvu godinu osnovnih studijama,
- Pravilnik o upisu i organizovanju master studija,
- Odluka o usvajanju zahtjeva za reakreditaciju studijskog programa.
- Izvještaji o evaluaciji (interno i eksterno),
- druga dokumentacija.

Komisija je smatrala da je za utvrđivanje činjenica potrebno dopuniti dokumentaciju sa: ugovorima o angažovanju nastavnog osoblja i planom opterećenja akademskog osoblja, nastavnim planovima, planovima (sadržajima) po predmetima, pregledom površina prostora (zgrade) u kojoj egzistira fakultet, bilansima stanja i uspjeha za zadnje tri godine. Nedostajuća dokumentacija je dostavljena vrlo brzo u dvije iteracije.

Komisija sa Koordinatorom Agencije za sprovođenje postupka reakreditacije Fakulteta za Mediteranske poslovne studije Tivat, Univerzitet Adriatik Bar, nakon razmatranja svih dostupnih materijala i posjete Fakultetu, podnosi sljedeći

Izvještaj o reakreditaciji

STANDARD 1. POLITIKA OBEZBJEĐENJA KVALITETA

Ustanove treba da imaju politiku obezbjeđenja kvaliteta koja je javna i koja predstavlja dio njihovog strateškog upravljanja. Unutrašnji akteri treba da izgrađuju i implementiraju ovu politiku kroz odgovarajuće strukture i procese, uz uključivanje spoljnih aktera.

Smjernice:

Politike i procesi su glavni nosioci koherentnog sistema za obezbjeđenje kvaliteta ustanove koji obrazuje ciklus za stalno poboljšanje i doprinosi odgovornosti ustanove. Takav sistem pruža podršku razvoju kulture kvaliteta u kojoj svi unutrašnji akteri preuzimaju odgovornost za kvalitet i uključeni su u obezbjeđenje kvaliteta na svim nivoima ustanove. Kako bi se ovo omogućilo, politika ima formalan status i javno je dostupna.

Politike obezbjeđenja kvaliteta su najdjelotvornije kad odražavaju odnos između istraživačkog rada, učenja i nastave, te uzimaju u obzir nacionalni kontekst u kojem ustanova djeluje, institucionalni kontekst, kao i njen strateški pristup. Takvom politikom pruža se podrška:

- organizaciji sistema za obezbjeđenje kvaliteta;
- odsjecima, školama, fakultetima i drugim organizacionim jedinicima, kao i upravi ustanove, zaposlenim pojedincima i studentima, da preuzmu svoje odgovornosti u pogledu obezbjeđenja kvaliteta;
- akademskom integritetu i slobodama, pri čemu se budno pazi na mogućnost pojave akademskih prevara;
- zaštiti od netolerantnosti bilo koje vrste ili diskriminacije usmjerene protiv studenata ili zaposlenih;
- uključivanju spoljnih aktera u obezbjeđenje kvaliteta.

Politika se provodi u praksu kroz niz procesa za unutrašnje obezbjeđenje kvaliteta koji omogućavaju učešće cjelokupne ustanove. Odluku o tome na koji način će se politika sprovoditi, pratiti i revidirati donosi ustanova.

Politikom obezbjeđenja kvaliteta takođe su obuhvaćeni i svi kriterijumi aktivnosti ustanove koji su podugovoreni ili koje realizuju druge strane.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Politika obezbjeđenja kvaliteta formalno usvojena i javno dostupna (datum usvajanja, internet stranica sa javno dostupnim dokumentom).	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni

Komentar

Komisija je mišljenja da na Fakultetu postoji politika obezbjeđenja kvaliteta, koja je potvrđena donošenjem Strategije obezbjeđenja kvaliteta iz 2014. godine. Ovaj dokument je dostupan na zvaničnoj web stranici ustanove. To govori o transparentnosti rada iste. Fakultet vodi brigu o kvalitetu sprovođenja svoje osnovne djelatnosti i teži konstantnom usavršavanju svojeg akademskog osoblja, kao i unapređenju nastavnog i naučnoistraživačkog rada.

Politika obezbjeđenja kvaliteta formalno je usvojena ali nije i javno dostupna na <http://www.fms-tivat.me/>. Upravni odbor Fakulteta, je na sjednici Upravnog odbora Fakulteta održanoj 27.9.2017 godine usvojio Strategiju obezbjeđenja kvaliteta. Strategija obezbjeđenja kvaliteta je osnovni dokument Fakulteta kojim su definisani osnovni pravci razvoja obezbjeđenja kvaliteta obrazovne, naučno-istraživačke i stručne djelatnosti.

Na osnovu člana 28 Statuta Fakulteta za mediteranske poslovne studije Tivat i Strategije obezbjeđenja kvaliteta Fakulteta za mediteranske poslovne studije Tivat, broj 404/1 od 27.09.2017. godine, Upravni odbor, na predlog Dekana Fakulteta, na sjednici održanoj 15.12.2017. godine primio je Akcioni plan sa konkretnim aktivnostima, mjerama, rokovima izvršenja, nosiocima i dr..

Pored pomenute Strategije, sistem obezbjeđenja kvaliteta ustanove počiva na implementaciji procesa i procedura koje su definisane aktima Fakulteta i to, prije svega, statutom i pravilnicima.

Preporuka:

Da se politika obezbjeđenja kvaliteta objavi.

Da se Akcioni plan sa konkretnim aktivnostima, mjerama, rokovima izvršenja, nosiocima i dr. za sprovođenje strategije za 2021 – 25 dopuni zbog COVID-19 stanja.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Politika podržava organizaciju sistema za obezbjeđenje kvaliteta	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni

Komentar

Strategijom za obezbjeđenje kvaliteta predviđena je organizacija sistema za obezbjeđenje kvaliteta, što omogućava da se periodično preispituju, mijenjaju i dopunjavaju politike kvaliteta.

Sistem obezbjeđenja kvaliteta ustanove omogućava implementaciji procesa i procedura koje su definisane aktima Fakulteta i to:

Statutom – kojim se obezbjeđuje kvalitet studijskih programa, nastave, rada akademskog osoblja, uspostavljanje pravila i procedura na osnovu kojih se razmatraju prijedlozi i prigovori studenata koji se odnose na kvalitet obrazovnog procesa i organizaciju i način izvođenja nastave i rada službi u okviru ustanove, ali i kompletno rukovođenje ustanovom; Članovima 5, 28, 80, 101 Statuta je podržana organizacija sistema za obezbjeđenja kvaliteta i definisane odgovornosti.

- Pravilima: Pravila studiranja na onovnim, studijama, Pravila prepisa, Pravila o gostujućim profesorima, Pravila o ocjenjivanju, itd.
- Za sprovođenje ove strategije Komisija za kvalitet Fakulteta ima Akcioni plan sa konkretnim aktivnostima, mjerama, rokovima izvršenja, nosiocima i dr

Postavljeni Sistem obezbjeđanja kvaliteta sa pratećim dokumentima omogućava FMPST sprovođenje kvalitete na svim nivojima.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Politika podržava organizacione jedinice kao i pojedinačno zaposlene, a studenti se podstiču da preuzmu svoje odgovornosti u pogledu obezbjeđenja kvaliteta.	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni

Komentar

Navedeni akti Fakulteta i Kodeks akademske etike jasno definišu prava, obaveze i odgovornosti ugovorenih strana, Fakultet s jedne strane, a zaposlenih i svih saradnika i studenata s druge strane.

Svim zaposlenima na Fakultetu, kao i studentima omogućeno je aktivno učešće u obezbjeđenju kvaliteta, kao i da se mogu obratiti nadležnim službama (dekan, rukovodiocima katedri, koordinadorima) i podnijeti zahtjev ili zatražiti razgovor na temu koja se direktno odnosi na pitanje kvaliteta kompletnog procesa studija. To su osnove na kojima se razvoja kultura kvaliteta i koja je široko prihvaćena na Fakultetu. Na taj način svi nadležni organi mogu da brzo odreagiraju ako bi bilo nešto neobhodno da se rješi.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Politika podržava akademski integritet i slobode, pri čemu se stalno pazi na mogućnost pojave akademskih prevara.	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni

Komentar

Politika kvaliteta se zasnivana definisanim pravilima po kojim se uređuju procesi i odnosi zaposlenih i studenata, afirmišu akademske slobode i akademski integritet. Komisija je mišljenja da se na Fakultetu poštuju principi slobode naučnog i umjetničkog stvaralaštva u duhu otvorenog, objektivnog i poštenog istraživanja, rada i prenošenja znanja.

Postoji jako visoka transparentnost. Pravila organizacije nastave na pojedinim disciplinama su u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju, u okviru kojih predmetni nastavnik i saradnik imaju svu slobodu da kreiraju i implementiraju ideju discipline na način koji treba da podstakne studenta da aktivno učestvuje u svim aktivnostima. Predmetni nastavnik i saradnik nema pravo da mijenja pravila u okviru date studijske godine i u potpunosti mora poštovati unaprijed definisane procedure i pravila.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
e. Politika štiti od netolerantnosti bilo koje vrste ili diskriminacije usmjerene protiv studenata ili zaposlenih.	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni

Komentar

Na nivou Fakulteta postoje Pravilnik o etičkom kodeksu i pravilnik o disciplinskoj odgovornosti. Svi studenti i zaposleni imaju ravnopravan tretman i apsolutnu slobodu djelovanja u okviru definisanih pravila, ali i podršku u implementaciji svih inicijativa usmjerenih na unapređenje nastavnog i istraživačkog procesa, ali i društveno-odgovornih aktivnosti.

Uz to u skladu sa odredbama Zakona o sprečavanju konflikta interesa usvojen je Plan integriteta.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
f. Politika podržava uključivanje spoljnih aktera u obezbjeđenje kvaliteta.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan

Komentar

Fakultet podržava uključivanje spoljnih aktera u obezbjeđenju kvaliteta, kroz aktivnu saradnju, gostujuća predavanja i praksu koje izvide studenti kod poslodavaca. Saradnja se formalno uređuje sa Ugovorom o poslovno-tehničkoj saradnji.

Posle prakse se izvide ankete. Sa time je usvojeno da se curikulumi dopunjavaju i da studenti dobiju kompetencije koje su neobhodne za tržište rada.

Komentari eksperta na ispunjenje standarda

KOMISIJA SMATRA DA JE STANDARD 1. POLITIKA OBEZBJEĐENJA KVALITETA U STANDARD 2. IZRADA I ODOBRAVANJE PROGRAMA POTPUNOSTI ISPUNJEN

Ustanove treba da imaju procese za izradu i odobravanje programa. Programi treba da budu izrađeni na takav način da ispunjavaju ciljeve koji se pred njih postavljaju, kao i predviđene ishode učenja. Kvalifikacije do kojih programi vode treba da budu jasno određene i predstavljene, i da se pozivaju na tačan nivo u okviru nacionalnog kvalifikacionog okvira za visoko obrazovanje, a samim tim i na Kvalifikacioni okvir u Evropskom prostoru visokog obrazovanja.

Smjernice:

Studijski programi predstavljaju suštinu nastavne misije ustanova visokog obrazovanja. Kroz njih se studentima pružaju akademska znanja i vještine, kao i prenosive vještine koje mogu uticati na njihov lični razvoj i naći na primjenu u njihovim budućim karijerama.

Programi

- sadrže opšte programske ciljeve usklađene sa institucionalnom strategijom i imaju jasno utvrđene planirane ishode učenja;
- izrađuju se u saradnji sa studenatima i ostalim akterima;
- imaju koristi od spoljne ekspertize i referenci;
- odražavaju četiri svrhe visokog obrazovanja Savjeta Evrope (vidjeti Područje primjene i koncepti);
- izrađuju se tako da omogućavaju nesmetano napredovanje studenata kroz studije;
- definišu očekivano opterećenje studenata, npr. pomoću ECTS kredita;
- obuhvataju dobro strukturirane prilike za praksu gdje je to primjereno;
- podliježu procesu formalnog odobravanja u okviru ustanove.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
a. Studijski program sadrži opšte programske ciljeve usklađene sa institucionalnom strategijom i imaju jasno utvrđene planirane ishode učenja.	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni

Komentar

Akreditovani studijski programi FMS sadrži opšte programske ciljeve usklađene sa institucionalnom strategijom, a isti ima jasno utvrđene planirane ishode učenja, jer nakon sticanja kvalifikacije studenti mogu da:

- analiziraju, sintetizuju i procjenjuju ključne teorijske koncepte i da ih primjenjuju u poslovnoj praksi;
- kritički analiziraju i razvijaju praktične modele i strategije koje su zasnovane na savremenoj teoriji i praksi iz oblasti nautičkog turizma, jahtinga, kruzinga i menadžmenta marina kao i njihovim pratećim djelatnostima;
- uspješno komuniciraju i prezentuju rezultate svojih istraživanja;
- precizno i sistematski formulišu probleme nastale u istraživanju ili poslu, uz primjenu relevantne naučno - istraživačke metodologije.

- donose kvalitetne poslovne odluke primjenjivim u realnim poslovnim situacijama.
- primjenjuju savremenih znanja iz fundamentalnih, stručnih i usko - stručnih naučnih disciplina koje se izučavaju u okviru studijskog programa;
- analiziraju problema iz prakse nautičkog turizma i sticanje sposobnosti kritičkog načina razmišljanja prilikom rješavanja istih;
- razumiju i primjenjuju principe profesionalnog ponašanja i kulture kroz ličnu odgovornost, kombinovanje naučnog i praktičnog znanja, stečenih vještina u oblasti nautičkog turizma, jahtinga, kruzinga i menadžmenta marina kao i njihovim pratećim djelatnostima;
- da rade u istraživačkim laboratorijama i trening centrima iz oblasti nautičkog turizma i pomorstva;
- kritički i samokritičko razmišljaju i sistemski pristupaju rješavanju problema u oblasti nautičkog turizma, jahtinga, kruzinga i menadžmenta marina kao i njihovim pratećim djelatnostima;
- razumiju odnose i relacije koji vladaju u sistemu nautičkog turizma u zemlji i svijetu;
- imaju inovativnost i originalnost u izboru metoda upravljanja u nautičkom turizmu;
- da se uspješno snalaze u savremenim poslovnim okruženjem i što bolje pozicioniranje na tržištu rada;
- da se mogu uspješno uklopiti u globalno društvo;
- da uspješno primjenjuju savremene informaciono - komunikacionih tehnologije.

Pored opštih ciljeva studijski programi su razrađeni detaljno preko specifičnih ciljeva. Oni omogućavaju razvoj znanja, vještina i kompetencija potrebnih za razvoj kadrova koji će biti prepoznati po svojim kreativnim sposobnostima i specifičnim praktičnim vještinama potrebnim u oblasti nautičkog turizma, jahtinga, kruzinga i menadžmenta marina kao i njihovim pratećim djelatnostima kako Crne Gore tako i šire.

Preporuka:

Preporuka komisije je da se kod predmeta litaratura dopuni sa novijom stranom literaturom, sa ciljem da bi studenti primili najnovija znanja do kojih su došli teoretičari i stručnjaci sa oblasti.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
b. Studijski program se izrađuje u saradnji sa studentima i ostalim akterima.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan
Komentar Na osnovu dostupnih informacija i razgovora sa studentima komisija ocjenjuje da se studijski programi izrađuju u saradnji sa studentima i ostalim akterima. To je postavljeno i aktima FMPST, tako da studenti učestvuju u radu svih organa Fakulteta. Dakle, transparentno se uključuju svi zainteresovani u koncipiranje studijskih programa. Studenti su uključeni u svim organima Fakulteta: - Upravnom odboru, - Naučno - nastavnom vijeće , FMS - Studentskom parlamentu i - Fakultetskoj komisiji za kvalitet.		
<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
c. Studijski program ima koristi od spoljne ekspertize i referenci.	<u>Ispunjeno</u>	Potreban
Komentar Studijski programi FMS su interdisciplinarni i Fakultet se sve više okreće prema međunarodnoj saradnji kao preduslovu spoljne ekspertize i referenci, ali se pri tome ni malo ne zapostavlja saradnja s raznim lokalnim (Luka Bar, Marina Bar) i regionalnim partnerima, ali i kineskim. Fakultet je učestvovao ili učestvuje na više međunarodnih projekata. Kroz navedenu saradnju po raznim osnovama utisak je da ima dosta elemenata koji ukazuju na koristi od spoljne saradnje i ekspertize za unapređenje studijskih programa.		
<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
d. Studijski program odražava četiri svrhe visokog obrazovanja Savjeta Evrope (vidi Područje primjene i koncepti).	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan

Komentar

Studijski programi odražavaju u dobroj mjeri četiri svrhe visokog obrazovanja Savjeta Evrope:

- Određuje se zajednički okvir za sisteme obezbjeđivanja kvaliteta za učenje i podučavanje na evropskim državnom i institucionalnom nivou;
- Omogućava se obezbjeđivanje i poboljšanje kvaliteta visokog obrazovanja u Evropskom prostoru visokog obrazovanja;
- Podržava se uzajamno povjerenje, čime se omogućava priznavanje i mobilnost unutar i preko državnih granica;
- Obezbjeđuju se informacije o obezbjeđenju kvaliteta EHEA.

Komisija smatra da je studijski program baziran na navedenim standardima i smjernicama za obezbjeđivanje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (ESG).

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
e. Studijski program izrađuje se tako da omogućuje nesmetano napredovanje studenata kroz studije.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan

Komentar

Studijski programi omogućavaju nesmetano napredovanje studenata kroz studije. Nastavni plan je organizovan tako da se kreće od bazičnih predmeta, a kompleksnost gradiva se povećava kako se student kreće kroz semestre. Za sve studente kojima su potrebna dodatna pojašnjenja, organizuju se konsultacije i dopunska nastava. Raspored ECTS kredita je precizan, a opterećenjem studenata za svaki predmet pojedinačno. Prohodnost je obezbijeđena, kao i adekvatan način prenosa ECTS kredita i verifikovanje postignuća studenata na razmjeni.

Preporuka

Predvidjeti postupak sprovođenja studija na daljino (on line) ako bi se ponovno pojavila epidemija i da se nebi zaustavio rad fakulteta.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
f. Studijski programi definišu očekivano opterećenje studenata, npr. pomoću ECTS kredita.	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni

Komentar

Pravila studiranja, način ocjenjivanja studenata i druga pitanja uređeni su sledećim aktima:

- Statut Fakulteta,
- Pravilnik o studiranju na osnovnim studijama,
- Pravilnik o studiranju na postdiplomskim studijama,
- Pravilnik o uslovima, kriterijumima i postupku upisa na osnovnim studijama i
- Pravilnik o načinu i postupku praćenja i vrednovanja rada studenata

Ocjenjivanje i vrednovanje vrši se u skladu sa CSPK (Crnogorski Sistem Prenosa Kredita) skalom ocjena: A, B, C, D, E i F. Za svaki predmet postoji kurikulum, lista nastavnog plana i programa, koja detaljno opisuje cilj predmeta, sadrži akademski kalendar, literaturu, način ocjenjivanja i način na koji je izračunato opterećenje izraženo brojem ECTS kredita. Na osnovu prikazane strukture studijskih programa može se uočiti da je fond časova i broj ECTS kredita po pojedinim predmetima dobro definisan i u skladu sa ukupnim normama predviđenim Zakonom o visokom obrazovanju i internim Pravilnicima o studiranju na osnovnim, i magistarskim studijama.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
g. Studijski programi obuhvataju dobro strukturu i rane šanse za praksu gdje je to primjereno.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan

Komentar

U skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju, na Fakultetu studijski programi predviđaju 25% ukupnoga učešća praktične nastave u realizaciji programa. S obzirom na lincencirane studijske programe to je neophodno. Stoga je FMS razvijao intenzivnu saradnju sa firmama i kompanijama koje pružaju studentima Fakulteta mogućnost obavljanja studentske prakse, zajedničkih istraživanja, razmjenu iskustava itd. Za

student je to visok benefit da već tokom studija upoznaju poslovni ambijent i steknu radno iskustvo, kako bi nakon diplomiranja ostvarili konkurentniju poziciju na tržištu rada. Praksa se obavlja u marini Portomontenegro, marini Luštica Bay, marini Porto Novi, marini Bar, marini Kotor, marini Dukley's Budva itd.

Komisija smatra da su studijski programi u potpunosti i kvalitetno obuhvataju praktični rad.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
h. Studijski program podliježe procesu formalnog odobravanja u okviru ustanove.	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni
Komentar Studijski program i sadržaj Nastavnog plana i programa studija uređuje Nastavno naučno vijeće Fakulteta, odnosno, Nastavno naučno Vijeće Fakulteta može donijeti odluku o osnivanju novih studijskih programa u okviru Fakulteta po prethodnoj saglasnosti Upravnog odbora. Postupak je definisan Statutom Fakulteta (član 28). Mišljenja smo da postoji postavljen proces formalnog odobravanja studijskih programa.		

Komentari eksperta na ispunjenje standarda

KOMISIJA SMATRA DA JE STANDARD 2, IZRADA I ODOBRAVANJE PROGRAMA U POTPUNOSTI ISPUNJEN

Ustanove treba da osiguraju da se programi izvode na način kojim se studenti podstiču na preuzimanje aktivne uloge u kreiranju procesa učenja, te da provjera znanja studenata odražava takav pristup.

Smjernice:

Učenje i nastava usmjereni na studenta imaju važnu ulogu u stimulisanju motivacije studenata, njihove samorefleksije i angažovanosti u procesu učenja. To podrazumijeva pažljivo razmatranje izrade i izvođenja studijskih programa i ocjenu ishoda.

Implementacija procesa učenja i nastave usmjerenih na studenta, uključuje:

- poštovanje i prilagođavanje različitostima studenata i njihovih potreba, omogućavajući fleksibilne putanje učenja;
- razmatranje i korišćenje različitih načina izvođenja nastave, gdje je prikladno;
- fleksibilno korišćenje raznih pedagoških metoda;
- redovno vrednovanje i prilagođavanje načina izvođenja nastave i pedagoških metoda;
- podsticanje osjećaja samostalnosti kod učenika, osiguravajući pritom adekvatne smjernice i podršku od strane nastavnog osoblja;
- promovisanje uzajamnog poštovanja u odnosu između studenata i nastavnika;
- odgovarajuće postupke za rješavanje po prigovorima studenata.

Imajući u vidu značaj provjere znanja za napredovanje studenata kroz studije i za njihove buduće karijere, u okviru procesa za obezbjeđenja kvaliteta za provjeru znanja vodi se računa o sljedećem:

- lica koja vrednuju studente su upoznata sa postojećim metodama testiranja i ispitivanja i pruža im se podrška za razvoj vlastitih vještina u toj oblasti;
- kriterijum i metode za provjeru znanja, kao i kriterijum za ocjenjivanje, se unaprijed objavljuju;
- provjera znanja omogućava studentima da pokažu u kojoj mjeri su planirani ishodi učenja postignuti. Studenti dobijaju povratne informacije koje su, ukoliko je to potrebno, povezane sa savjetima o procesu učenja;
- gdje je to moguće, provjeru znanja vrši više od jednog ispitivača;
- pravila o provjeri znanja u obzir uzimaju olakšavajuće okolnosti;
- provjera znanja se dosljedno i pravedno primjenjuje na sve studente i sprovodi se u skladu sa navedenim procedurama;
- postoji formalna procedura za žalbe studenata.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
a. Kod učenja i nastave poštuje se i prilagođava različitostima studenata i njihovih potreba, omogućavajući fleksibilne oblike učenja.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan
Komentar Komisija je mišljenja da se kod učenja i nastave poštuje ovaj kriterijum. Utisak je na osnovu razgovora sa studentima i predstavnicim Fakulteta, da je prisutno prilagođavanje različitostima studenata i njihova potreba. Na Fakultetu ističu da veliku pažnju posvećuje najprije individualizaciji nastave i individualnom praćenju svakog od studenata, uvažavajući različitosti i njihove potrebe. Ovaj odnos ogleda se kroz posvećenost akademskog/administrativnog osoblja svakom studentu ponaosob uz prepoznavanje i		

vrednovanje različitosti. Rad u malim grupama omogućava da se ovaj u velikoj mjeri primijeni na zadovoljstvo studenata.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
b. Kod učenja i nastave koriste se različiti načini izvođenja nastave, gdje je to prikladno.	<u>Ispunjeno</u>	<u>Obavezan</u>

Komentar

Prema dostupnim dokumentima i razgovorima sa studentima, profesorima i saradnicima komisija ima utisak da profesori i saradnici na FMS primjenjuju savremenih nastavne metode. Komisija je zaključila da se u nastavi promoviše stalna interakcija profesor-student. Studenti se stimulišu da sami istražuju i samostalno uče. Koriste se različiti načini izvođenja nastave, uz uvažavanje i podršku različitosti studenata i njihovih potreba.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
c. Kod učenja i nastave fleksibilno se koriste razne pedagoške metode.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan

Komentar

FMS je postavio proces učenja i nastave koji razvija karakter i kompetentnosti studenta i proizvodi profesionalni kadar koji je potreban Crnoj Gori. Brojne su aktivnosti nastavne i vannastavne, koje podstiču na dodatan rad studenta. Praktične vježbe, eseji, seminarski radovi, praktične vještine, rješavanje konfliktnih situacija i sl. U nastavi se koriste kombinacije frontalnog, grupnog i interaktivnog metoda nastave.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
d. Kod učenja i nastave redovno se vrednuju i prilagođavaju načini izvođenja nastave i pedagoške metode.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan

Komentar

Na FMS shodno Strategiji za obezbjeđenje kvaliteta i Akcionom planu za obezbjeđenje kvaliteta u dijelu koji se odnosi na učenje i nastavu odnosno cjelokupni naučno - nastavni proces se redovno provjerava putem studentskih anketa i u zavisnosti od rezultata ankete se vrše korektivne akcije i prilagođavanja načina izvođenja nastave i primjene različitih pedagoških metoda. Shodno navedenim dokumentima i uvidom u ankete i izvještaje o realizaciji nastave, komisija smatra da je ovaj kriterijum ispunjen. Uspješnost nastave je pod pažnjom i redovno se analizira na Vijeću Fakulteta, te se tako mogu pratiti sve aktivnosti u postupku sprovođenja nastave i akcentirati i korigirati eventualna odstupanja ili propusti.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
e. Kod učenja i nastave podstiče se osjećaj samostalnosti kod učenika, osiguravajući pritom adekvatne smjernice i podršku od strane nastavnog osoblja.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan

Komentar

Nakon upoznavanja načina rada na FMS i razgovora sa predstavnicima studenata, Komisija konstatuje da se kontinuirano kod učenja i nastave podstiče osjećaj samostalnosti kod studenata, uz osiguravanje adekvatnih smjernica i podrške od strane nastavnog osoblja.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
f. Kod učenja i nastave promoviše se uzajamno poštovanje između studenata i nastavnika.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan

Komentar

Pravila ponašanja profesora i studenata su postavljena jasno i precizno u više akata Fakulteta. Utisak je da se sve propisano primjenjuje, tako da akademsko osoblje kod učenja i nastave promoviše uzajamno poštovanje između učenika i nastavnika. Akademsko i drugo osoblje poštuje dostojanstvo studenata, a studenti poštuju dostojanstvo akademskog i drugog osoblja, kao i prava, obaveze i akademski integritet

drugih studenata. Tako je stvoreno okruženje koje efektivno doprinosi intelektualnom razvoju studenata i nesmetanom usvajanju znanja..

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
g. Kod učenja i nastave postoje odgovarajući postupci za rješavanje po prigovorima studenata.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan

Komentar

Shodno odredbama Statuta Fakulteta, Komisija je zaključila da kod učenja i nastave postoje odgovarajući postupci za rješavanje po prigovorima studenata, kršenje pravila polaganja ispita, nedoličnog ponašanja i sl. Studenti svoje primjedbe mogu izložiti usmeno ili pismeno preko prodekana za nastavu, Studentske službe ili direktno dekanu. Administracija fakulteta pruža u tom pogledu punu pomoć studentima, kako bi se sprovele odgovarajuću proceduru. Komisija je u razgovoru sa predstavnicima Fakulteta i studenata zaključila da sve navedeno funkcioniše u praksi sasvim korektno, pa se svaki problem rješava zajedničkom saradnjom i dobrom praksom u korist studenata.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
h. Lica koja vrednuju studente su upoznata sa postojećim metodama testiranja i ispitivanja i pruža im se podrška za razvoj vlastitih vještina u toj oblasti.	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni

Komentar

Iz priložene dokumentacije i razgovora sa studentima može se zaključiti da lica koja vrednuju student su upoznata sa postojećim metodama testiranja i ispitivanja. Postoji pravilnik o ocjenjivanju dostupan je svima, a organi fakulteta kontrolišu njegovo sprovođenje. Slijedi i zaključak da je vrednovanje studentskog rada dosljedno i jednako za sve studente.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
i. Kriterijum i metode za provjeru znanja, kao i kriterijum za ocjenjivanje, unaprijed se objavljuju.	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni

Komentar

Kriterijumi i metode vrednovanja i ocjenjivanja su unaprijed objavljeni na sajtu Fakulteta. Studenti i nastavno osoblje se putem važećih i akreditovanih planova i programa koji su dostupni unaprijed obavještavaju o kriterijumima i metodama za provjeru znanja, ocjenjivanju itd.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
j. Provjera znanja omogućuje studentima da pokažu u kojoj mjeri su planirani ishodi učenja postignuti. Studenti dobijaju povratne informacije koje su, ako je to potrebno, povezane sa savjetima o procesu učenja.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan

Komentar

Pravila studiranja na osnovnim studijama FMS definisani su načini provjere znanja kao i načini detaljnog obrazloženja procesa učenja i ocjenjivanja. Tako postavljena pravila primjenom u provjeri znanja omogućava studentima da pokažu u kojoj mjeri su ostvarili predviđene ishode učenja. Studenti dobijaju povratne informacije koje su, po potrebi, povezane sa savjetima za proces učenja. Uz sve postavljene procedure kontrole i praćenja procesa nastave, čini se da je ovaj kriterijum u potpunosti ispunjen.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
k. Gdje je to moguće, provjeru znanja vrši više od jednog ispitivača.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan

Komentar

Provjeru znanja gdje je moguće i potrebno vrši komisija i to u slučajevima koje prepoznaje i Pravilnik o studiranju. Diplomski rad npr. u skladu s Pravilima studiranja ocjenjuje više članova komisije, koju čine najmanje tri člana iz reda nastavnog osoblja u nastavnom zvanju.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
l. Pravila o provjeri znanja u obzir uzimaju olakšavajuće okolnosti.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan

Komentar Pravila o provjeri znanja u obzir uzimaju olakšavajuće okolnosti, u situacijama kada je to neophodno. Postoji više situacija u kojima se prilikom provjere znanja uzimaju olakšavajuće okolnosti u obzir (odlaganje ispita kada je opravdano, organizovanje dodatnih ispita i kolokvijuma itd).		
<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
lj. Provjera znanja se dosljedno i pravedno primjenjuje na sve studente i sprovodi se u skladu s navedenim procedurama.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan
Komentar Pravila ocjenjivanja su definisana aktima Fakulteta, studenti na prvoj godini se upoznaju sa istim, dok za studente starijih generacija oni već poznaju sistem i pravila ocjenjivanja. Ukoliko se mijenjaju odlukom, onda se pravila objavljuju na početku semestra i ne mogu se mijenjati u toku trajanja istog. Provjera znanja se dosljedno i pravedno primjenjuje na sve studente i sprovodi se u skladu sa navedenim procedurama.		
<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
m. Postoji formalna procedura za žalbe studenata	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni
Komentar Na FMS postoji formalna procedura za žalbe studenata u svim situacijama kad se student osjeti oštećenim, prilikom polaganja i ocjenjivanja na završnom ispitu. Tada student može da koristi svoje pravo koje ima i da zahtijeva ponovno polaganje ispita pred komisijom po utvrđenoj proceduri.		
Komentari eksperta na ispunjenje standarda KOMISIJA SMATRA DA JE STANDARD 3. UČENJE, NASTAVA I PROVJERA ZNANJA USMJERENI NA STUDENTA U POTPUNOSTI ISPUNJEN.		

STANDARD 4. UPIS STUDENATA, NJHOVO NAPREDOVANJE KROZ STUDIJE, PRIZNAVANJE I CERTIFIKACIJA

Ustanove treba na dosljedan način da primjenjuju prethodno definisane i objavljenije propise koji obuhvataju sve faze studiranja, odnosno upis studenata, njihovo napredovanje kroz studije, priznavanje i sertifikaciju.

Smjernice:

Obezbjedjivanje uslova i podrške koji su neophodni za napredovanje studenata kroz akademsku karijeru je u najboljem interesu svakog pojedinačnog studenta, programa, ustanove i sistema. Od ključnog je značaja da procedure upisa, priznavanja i završetka studija budu primjerene svrsi, naročito kada su studenti mobilni u okviru jednog ili više sistema visokog obrazovanja.

Važno je da se politike pristupa, procesi i kriterijum za upis sprovode dosljedno i na transparentan način, i da je obezbijeđeno upoznavanje studenata sa radom ustanove i uvođenje u program.

Ustanove treba da uspostave i procese i instrumente za prikupljanje, praćenje i reagovanje na informacije o napredovanju studenata kroz studije.

Pravično priznavanje visokoškolskih kvalifikacija, perioda studija i prethodnog učenja, uključujući priznavanje neformalnog i informalnog učenja, predstavljaju osnovne komponente za osiguravanje napredovanja studenata kroz studije, pri čemu se promoviše mobilnost. Odgovarajuće procedure za priznavanje, oslanjaju se na:

- usklađenosti institucionalne prakse priznavanja sa principima Lisabonske konvencije o priznavanju;
- saradnju sa drugim ustanovama, agencijama za obezbjeđenje kvaliteta i nacionalnim ENIC/NARIC centrom, u cilju osiguravanja dosljednog priznavanja u cijeloj zemlji.

Diplomiranje predstavlja kulminaciju perioda studiranja studenata. Studenti treba da dobiju dokumentaciju kojom se obrazlaže koje su kvalifikacije stekli, uključujući postignute ishode učenja i kontekst, nivo, sadržaj i status studija koje su pohađali i koje su uspješno završili.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena spunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
a. Politike pristupa, procesi i kriterijum za upis sprovode dosljedno i na transparentan način. Obezbijeđeno je upoznavanje studenata sa radom ustanove i uvođenje u program.	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni
Komentar Upisna politika (broj studenata za upis), procesi i kriterijumi definisani su Pravilnikom o uslovima, kriterijumima, i postupku upisa na osnovnim studijama. Politike pristupa, procesi i kriterijum za upis sprovode dosljedno i na		

transparentan način.		
<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
b. Ustanova uspostavlja procese i instrumente za prikupljanje, praćenje i reagovanje na informacije o napredovanju studenata kroz studije.	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni
Komentar Komisija je razgovarala o ovom kriterijumu sa prodekanom, nastavnim osobljem i studentima i utisak je da se rad i zalaganje studenata prati i ocjenjuje kontinuirano u toku semestra i na završnom ispitu, da postoje solidno uspostavljeni procesi i instrumenti za prikupljanje praćenje i reagovanje na informacije o napredovanju studenata kroz studije. Ukupna procedura je formalizovana u Pravilima studiranja.		
<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
c. Institucionalna praksa priznavanja je u skladu sa principima Lisabonske konvencije o priznavanju.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan
Komentar Pravilnik o postupku i načinu priznavanja inostranih obrazovnih isprava i izjednačavanju kvalifikacija definiše ovaj kriterijum na Fakultetu. Komisija je mišljenja da je na Fakultetu prisutna institucionalna praksa priznavanja u skladu sa principima Lisabonske konvencije o priznavanju.		
<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
d. Saradnja sa drugim ustanovama, agencijama za obezbjeđenje kvaliteta i domaćim ENIC/NARIC centrom, u cilju osiguravanja dosljednog priznavanja u cijeloj zemlji.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan
Komentar FMS posjeduje licencu i akreditaciju Ministarstva prosvjete kao i licencu Ministarstva nauke Crne Gore, odnosno nalazi se na listi licenciranih ustanova visokog obrazovanja u Crnoj Gor. Komisija smatra da je Fakultet ostvario saradnju sa drugim ustanovama, agencijama za obezbjeđenje kvaliteta i domaćim ENIC/NARIC centrom, u cilju osiguravanja dosljednog priznavanja u cijeloj državi.		
<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
e. Po završetku programa, studenti dobijaju dokumentaciju kojom se obrazlaže koje su kvalifikacije stekli, uključujući postignute ishode učenja i kontekst, nivo, sadržaj i status studija koje su pohađali i koje su uspješno završili.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan
Komentar Studenti FMS po uspješno završenom programu studija dobijaju diplomu Fakulteta koja se sastoji iz dva dijela, na našem i engleskom jeziku i dodatak diplomi (supplement) u kojem su detaljno obrazložene informacije koje se odnose na kvalifikacije koje su diplomom stekli nivo, sadržaj i status studija koje su pohađali i uspješno završili.		
Komentari eksperta na ispunjenje standarda KOMISIJA SMATRA DA JE STANDARD 4. UPIS STUDENATA, NJHOVO NAPREDOVANJE KROZ STUDIJE, PRIZNAVANJE I SERTIFIKACIJA U POTPUNOSTI ISPUNJEN		

STANDARD 5. NASTAVNO OSOBLJE

Ustanove treba da osiguraju kompetentnost svog nastavnog osoblja. Treba da primjenjuju pravične i transparentne procese prilikom zapošljavanja i razvoja zaposlenih.

Smjernice:

Uloga predavača je od ključnog značaja za stvaranje kvalitetnog iskustva studiranja i omogućavanja sticanja znanja, kompetencija i vještina. Sve raznovrsnija studentska populacija i veća usredsređenost na ishode učenja zahtijeva učenje i nastavu usmjerene na studenta, pa se time i uloga nastavnika mijenja (vidjeti Standard 1.3).

Ustanove visokog obrazovanja su najodgovornije za kvalitet svojih zaposlenih i pružanje odgovarajućeg okruženja za

efikasno obavljanje posla.

Takvo okruženje:

- uspostavlja i pridržava se jasnih, transparentnih i pravičnih procesa za zapošljavanje i uslova zapošljavanja u okviru kojih se prepoznaje značaj podučavanja;
- nudi i promoviše mogućnosti za profesionalni razvoj nastavnog osoblja;
- podstiče naučne aktivnosti radi jačanja veze između obrazovanja i istraživanja;
- podstiče inovacije u nastavnim metodama i korišćenje novih tehnologija.

Kriterijum	Ocjena spunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a.Ustanova se pridržava se jasnih, transparentnih i pravičnih procesa za zapošljavanje i uslova zapošljavanja koji prepoznaju značaj podučavanja.	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni

Komentar

Proces zapošljavanja i angažovanja nastavnika propisan je Statutom Fakulteta, kao i Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta. Navedenim aktima predviđeni su uslovi i transparentni procesi zapošljavanja akademskog i neakademskog osoblja. Adekvatnim upravljanjem fakultetom obezbjeđuje se izvršavanje zakona, drugih propisa i opštih akata, kao i sprovođenje programskih i ostalih aktivnosti iz nadležnosti rada Fakulteta, te zakonito, stručno i efikasno vršenje poslova i zadataka zaposlenih na Fakultetu. Nastavni kadar se bira na javnom Konkursu, oglašenom na sajtu Fakulteta i u medijima, iz redova doktora nauka s akademskim zvanjem docenta, vanrednog i redovnog profesora. Saradnici u nastavi biraju se iz redova magistranada, doktoranada i doktora nauka bez akademskoga zvanja, po javnoj i jasnoj proceduri i skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju.

Kriterijum	Ocjena spunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Ustanova nudi i promoviše mogućnosti za profesionalni razvoj nastavnog osoblja.	<u>Ispunjeno</u>	<u>Eliminacioni</u>

Komentar

FMS je jedan od osnivača Univerziteta "Adriatik" Bar. Shodno Zakonu o visokom obrazovanju Crne Gore, Univerzitet "Adriatik" Bar je na osnovu Pravila postupka izbora u akademska i naučna zvanja svom nastavnom osoblju na Univerzitetu je data mogućnost napredovanja odnosno daljeg profesionalnog razvoja u veća akademska zvanja. U okviru Fakulteta i Univerziteta otvorene su mogućnosti za profesionalni razvoj nastavnoga osoblja u prvome redu kroz saradnju s drugim visokoobrazovanim ustanovama s kojima je potpisan sporazum o saradnji i koji omogućuje razmjenu nastavnoga osoblja, kao i u okviru CEEPUS, ERASMUS i drugih programa razmjene.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Ustanova podstiče naučne aktivnosti radi jačanja veze između obrazovanja i istraživanja.	<u>Djelimično ispunjeno</u>	Obavezan

Komentar

FMPST dobio je licencu za obavljanje naučno - istraživačke djelatnosti Ministarstva nauke broj: 01-481/3 od 24.maja 2016.godine čime je omogućeno apliciranje i učestvovanje u brojnim projektima i mogućnost dobijanja istraživačkih grantova i kredita nastavnom osoblju Fakulteta. Sa druge strane, FMPST u svom sastavu posjeduje Centar za obuku pomoraca, koji predstavlja unutrašnju organizacionu jedinicu koja raspolaže sa najmodernijim nautičkim, brodovašinskim, GMDSS i High voltage simulatorima i sertifikvan je od strane Bureau Veritas-a i Ministarstva saobraćaja i pomorstva Crne Gore za obavljanje više od 100 različitih obuka prema Pravilniku o osposobljenosti pomoraca, što pruža dodatne mogućnosti za jačanja veze između obrazovanja i istraživanja.

FMS je učestvovao u organizaciji međunarodnih naučnih skupova, od kojih su neki organizovani u saradnji s partnerima iz inostranstva. Takođe nastavno osoblje učestvuje u nekoliko naučnih projekata koje realizuje Fakultet. Naučne aktivnosti se podstiču kroz motivisanje nastavnoga osoblja da svoje naučne radove objavljuje u relevantnim domaćim i međunarodnim časopisima, kao i na naučnim skupovima.

Kriterijum	Ocjena spunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Ustanova podstiče inovacije u nastavnim metodama i korišćenje novih tehnologija.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan

Komentar

Komisija smatra da Fakultet raspolaže modernim tehničkim sredstvima, tj. novim tehnologijama za izvođenje nastave i svojim programskim rješenjima i nastavnim metodama podstiče kreativno korišćenje

tih sredstava.

Komentari eksperta na ispunjenje standarda

KOMISIJA SMATRA DA JE STANDARD 5. NASTAVNO OSOBLJE U CIJELOSTI ISPUNJEN.

STANDARD 6. RESURSI ZA UČENJE I PODRŠKA STUDENTIMA

Ustanove treba da na odgovarajući način finansiraju aktivnosti učenja i nastave i da obezbijede adekvatne i lako dostupne resurse za učenje, kao i podršku studentima.

Smjernice:

U cilju pružanja optimalnog iskustva studiranja, ustanove obezbjeđuju niz resursa radi pružanja podrške u učenju. Ovi resursi su različiti, od fizičkih resursa, poput biblioteka, sredstava za učenje i informatičke infrastrukture, do ljudske podrške u vidu mentora i drugih savjetnika. Uloga službi za pružanje podrške od naročitog je značaja kod omogućavanja mobilnosti studenata u okviru jednog ili više sistema visokog obrazovanja.

Potrebe raznovrsne studentske populacije (kao što su zreli, vanredni, zaposleni i studenti iz inostranstva, kao i studenti sa invaliditetom), te prelazak na učenje usmjereno na studenta i fleksibilne modele učenja i nastave, uzimaju se u obzir prilikom raspodjele, planiranja i obezbjeđivanja resursa za učenje i pružanje podrške studentima.

Aktivnosti i sredstva za pružanje podrške mogu se organizovati na različite načine, u zavisnosti od konteksta ustanove. Međutim, kroz unutrašnje obezbjeđenje kvaliteta osigurava se da svi resursi budu primjereni svrsi, dostupni, te da studenti budu informisani o servisima koji su im na raspolaganju.

Uloga pomoćnog i administrativnog osoblja je izuzetno važna za pružanje usluga podrške, zbog čega treba da bude kvalifikovano i da ima mogućnosti za razvoj svojih kompetencija.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Ustanova obezbjeđuje niz resursa radi pružanja podrške u učenju.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan
Komentar Fakultet za mediteranske poslovne studije Tivat posjeduje svu neophodnu prostornu i informatičku opremu koju mogu koristiti studenti svih nivoa studija. Pored standardnih računara sa brзом Internet konekcijom Fakultet raspolaže i sa najsavremenijim nautičkim, brodomašinskim, GMDSS i high-voltage simulatorima koji mogu biti upotrebljeni kako u naučno - nastavnom tako i istraživačkom procesu tako i kao podrška procesu učenja na Fakultetu. Takođe na Fakultetu postoji veliki broj dodatne tehničke i multimedijalne opreme koja će olakšati rad studentima master studija. Preko štampača, skenera, kopira i led projektora sa platnom. FMS je u cilju obezbjeđivanja svih neophodnih resursa za kvalitetan naučno - nastavni proces potpisivanjem ugovora o dugoročnoj poslovno - tehničkoj saradnji sa bibliotekom Centra za kulturu Tivat, bibliotekom u Budvi kao i bibliotekom u Baru u zgradi Univerziteta "Adriatik" Bar obezbjedio svojim studentima bogat bibliotečki fond kao podršku procesu učenja.		
<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
b. Ustanova uzima u obzir potrebe razne studentske populacije, prelazak na učenje usmjereno na studenta i fleksibilne modele učenja i nastave, prilikom raspodjele, planiranja i obezbjeđivanja resursa za učenje i pružanje podrške studentima.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan
Komentar Komisija smatra da FMS primjenjuju principe savremenih oblika predavanja i vježbi kako bi stvorili uslove u kojima bi se studenti Fakulteta pripremili za aktivno djelovanje u savremenom poslovanju. Profesori i saradnici na Fakultetu nastoje studente naučiti pravilnom načinu učenja uzimajući u obzir potrebe raznovrsne studentske populacije. Sve više je prisutno učenje usmjereno na studenta i korišćenje fleksibilnih modela učenja i nastave. Studenti se osposobljavaju da smisleno uče gradivo predviđeno planom i programom svakog pojedinačnog predmeta, odnosno profesori i saradnici nastoje da kod njih razvijaju principe stvaralačkog i istraživačkog učenja.		
<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
c. Kroz unutrašnje obezbjeđenje kvaliteta osigurava se da svi resursi budu primjereni svrsi, dostupni, da	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan

studenti budu informisani o uslugama koje su im na raspolaganju.		
Komentar FMS je donio Strategiju za obezbjeđenje kvaliteta kao i Akcioni plan za sprovođenje Strategije obezbjeđenja kvaliteta shodno kojima se vrše kontinualne provjere resursa Fakulteta. Zastupljena je međunarodna i međufakultetska saradnja kroz izvođenje zajedničkih studijskih programa odnosno organizaciju interdisciplinarnih studijskih programa kao i razmjenu nastavnika i saradnika među fakultetima članicama Univerziteta „Adriatik“. Na osnovu uvida u ova dokumenta i razgovora sa predstavnicima Fakulteta, komisija je mišljenja da Fakultet ispunjava ovaj kriterijum. Raspoloživi resursi su u skladu s potrebama studija, a studenti preko Studentske službe, Studentskog parlamenta i prodekana za nastavu su informisani o uslugama koje su im na raspolaganju. Administrativne službe za pružanje kvalitetne podrške studentima sa Prodekanom za nastavu i radnim timom osiguravaju da svi resursi budu primjereni svrsi, dostupni, te da studenti budu na vrijeme informisani o svim uslugama.		
<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
d. Administrativno osoblje i osoblje za pružanje usluga podrške je kvalifikovano i ima mogućnosti za razvoj svojih kompetencija.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan
Komentar Komisija je stekla pozitivan utisak o administrativnom osoblju. Radi se kvalifikovanim osobama. Struktura administrativnog osoblja i osoblja za pružanje usluga podrške je adekvatna i osoblje je kvalifikovano i ima mogućnosti za razvoj svojih kompetencija. Njihove uloge su jasno definisane u Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Fakulteta za mediteranske poslovne studije Tivat. Fakultet podstiče osoblje da prati nove metodološke i tehničke alate iz oblasti pružanja podrške studentima, pri čemu su od posebnog značaja seminari i obuke, koje predstavnici administrativnog osoblja redovno pohađaju.. Komentari eksperta na ispunjenje standarda KOMISIJA SMATRA DA JE STANDARD 6. RESURSI ZA UČENJE I PODRŠKA STUDENTIMA U CIJELOSTI ISPUNJEN.		

STANDARD 7. UPRAVLJANJE INFORMACIJAMA

Ustanove treba da osiguraju prikupljanje, analiziranje i korišćenje relevantnih informacija, u cilju efikasnog upravljanja programima i drugim aktivnostima.

Smjernice:

Pouzdana podaci su ključni za donošenje utemeljenih odluka da bi se znalo šta dobro funkcioniše a šta zahtijeva dodatnu pažnju. Efikasni procesi za prikupljanje i analizu informacija o studijskim programima i druge aktivnosti doprinose sistemu unutrašnjeg obezbjeđenja kvaliteta.

Koje informacije se prikupljaju u određenoj mjeri zavisi od vrste i misije ustanove. Sljedeći podaci su od značaja:

- ključni indikatori uspješnosti;
- profil studentske populacije;
- napredovanje studenata kroz studije, stopa uspješnosti i napuštanja studija;
- zadovoljstvo studenata studijskim programima;
- dostupni resursi za učenje i podršku studentima;
- karijerne putanje svršenih studenata.

Mogu se koristiti različite metode prikupljanja informacija. Važno je da su studenti i zaposleni uključeni u pružanje i analizu informacija i u planiranje naknadnih aktivnosti

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
a. Ustanova obezbjeđuje informacije o ključnim indikatorima uspješnosti.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan
Komentar FMPST obezbjeđuje informacije o ključnim indikatorima uspješnosti, utemeljenim na pravnim aktima i licencama, a na osnovu kojih se obezbjeđuje kvalitetan sistem praćenja aktivnosti i pružanja informacija o broju aktivnih i svršenih studenata, kao i procenat prolaznosti odnosno uspješnosti završetka studija, što		

brojke svršenih studenata dokazuju o zadovoljstvu studenata studijskim programima. Takođe, Fakultet ima saradnju i sa drugim nadležnim institucijama, koje redovno informiše i ažurira podatke u skladu sa postojećim stanjem, čime se prati karijerna putanja svršenih studenata. Posebno je istaknuta uloga Vijeća Fakulteta i radnog tima za sprovođenje aktivnosti iz Plana integriteta u organizovanju, kontroli, sprovođenju postupaka vrednovanja i razvija unutrašnjih mehanizama osiguravanja i unapređenja kvaliteta Fakulteta, uzimajući pri tome u obzir indikatore uspjehnosti koji su definisani i redovno se ažuriraju u skladu s postojećim stanjem na Fakultetu.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
b. Ustanova obezbjeđuje informacije o profilu studentske populacije.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan

Komentar

Shodno saradnji FMS sa nadležnim institucijama za statistiku, redovno se obezbjeđuje i dostavljaju informacije o profilu studentske populacije, vodeći računa o zaštiti ličnih podataka. Vodi se precizna evidencija matičnih knjiga i personalnog dosijea studenta, u kojem se nalaze opšte i pojedinačne informacije.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
c. Ustanova obezbjeđuje informacije o napredovanju studenata kroz studije, stopi uspjehnosti i napuštanja studija.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan

Komentar

Studentska služba FMS obezbjeđuje informacije o napredovanju studenata tokom studija, stopi uspjehnosti i napuštanja studija, pomoću koordinisane saradnje sa Nastavno-naučnim Vijećem, profesorima, saradnicima i administrativnim službama, a u cilju praćenja kvaliteta uslova studiranja i realizacije studijskih programa.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
d. Ustanova obezbjeđuje informacije o zadovoljstvu studenata studijskim programima.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan

Komentar

Na osnovu Strategije obezbjeđenja kvaliteta i Akcionog plana za obezbjeđenje kvaliteta definisana je procedura za obezbjeđenje kvaliteta sprovođenjem studentskih anketa o zadovoljstvu studenata studijskim programima. Postupak samovrednovanja, evaluacije i ocjene kvaliteta sprovodi se u toku oba semestra studijske godine, a anketiranje je anonimno. Rezultati anketiranja su javno dostupni studentima, koje prezentuje Nastavno-naučno Vijeće na sjednicama, gdje se sumiraju i analiziraju rezultati, na osnovu kojih se daju preporuke za unapređuje kvaliteta nastave u skladu sa strateškim okvirima ustanove. Anketiranje studenata se obavlja po proceduri definisanim Pravilima studiranja na osnovnim studijama.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
e. Ustanova obezbjeđuje informacije o dostupnim resursima za učenje i podršku studentima.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan

Komentar

Komisija je uvidom u sajt Fakulteta utvrdila da se sve informacije redovno ažuriraju, zatim putem e-mailova studenata, Facebook i Instragram profila. Sistem informisanja je dobro postavljen. Na početku studija, studenti se informišu o svim oblicima podrške koji su im dostupni na Fakultetu, počev od pravila koja regulišu prava i obaveze, ali i prije početka nastave studenti su upoznati o pravilima koja su bliže regulisana Ugovorom o studiranju koji potpisuju prilikom upisa na studije.

Na sajtu Fakulteta se mogu pronaći materijali za predavanja i vježbe, kao i sve informacije o programima i smjerovima, načinu polaganja kolokvijuma i ispita, načinu bodovanja i ocjenjivanja. Putem e-platforme, studenti mogu pronaći raspored nastave, konsultacija, novosti i dešavanja, sve u vezi nastavnih i vannastavnih aktivnosti.

Razvijen je informacioni sistem koji se u velikoj mjeri bazira na internetu, upotrebom službenog email servisa putem kojih se obavlja zvanična korespondencija, ali i putem telefona, dirketni kontakt. Takođe, djelatnost se prezentuje javnosti korišćenjem širokog spektra komunikacionih medija, tj. preko društvenih mreža (Facebook, Instagram i sl) i viber grupe preko računara.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
f. Ustanova obezbjeđuje informacije o karijernim putanjama svršenih studenata.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan
Komentar Komisija je mišljenja da FMS obezbjeđuje informacije o karijernim putanjama svršenih studenata i to u koordinaciji sa Zavodom za zapošljavanje, Upravom za kadrove i Ministarstvom prosvjete Crne Gore. Na taj način studenti imaju mogućnost učešća na program stručnog osposobljavanja i to je do sada uspješno realizovano sa četiri generacije pripravnika, što govori o prepoznatljivosti profila na tržištu rada. Komentari eksperta na ispunjenje standarda KOMISIJA SMATRA DA JE STANDARD 7. UPRAVLJANJE INFORMACIJAMA U CIJELOSTI ISPUNJEN.		

STANDARD 8. INFORMISANJE JAVNOSTI

Ustanove treba da objavljuju informacije o svojim aktivnostima i programima koje realizuju, koje su jasne, tačne, objektivne, aktuelne i lako dostupne.

Smjernice:

Informacije o aktivnostima ustanove korisne su za buduće i sadašnje studente, kao i za svršene studente, druge zainteresovane strane i javnost.

Stoga, ustanove pružaju informacije o svojim aktivnostima, kao i programima koje nude i kriterijumima za upis, planiranim ishodima učenja tih programa, kvalifikacijama koje dodjeljuju, procedurama za izvođenje nastave, učenje i provjeru znanja koje se koriste, stopama prolaznosti i prilikama za učenje koje su na raspolaganju njihovim studentima, kao i informacije o zapošljavanju svršenih studenata.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
a. Ustanova pruža informacije o svojim aktivnostima i programima koje nudi, kao i kriterijumima za upis, planiranim ishodima učenja tih programa, kvalifikacijama koje dodjeljuju, procedurama za izvođenje nastave, učenja i provjeru znanja koja se koriste, stopama prolaznosti i prilikama za učenje koje su na raspolaganju njihovim studentima, kao i informacije o zapošljavanju diplomaca.	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni
Komentar FMS na svom sajtu (www.fms-tivat.me), koji se redovno (dnevno) ažurira, na društvenim mrežama, kao štampom i dijeljenjem flajera/brošura/lifeta, objavljuju sve neophodne informacije o aktivnostima i programima koje nudi, o kriterijumima za upis, planiranim ishodima učenja, kvalifikacijama koje dodjeljuje, procedurama za izvođenje nastave, učenje i provjeru znanja i prilikama za učenje koje su na raspolaganju studentima. Informacije o stopama prolaznosti kao i informacije o zapošljavanju diplomaca dio su izvještaja koji se razmatra na sjednicama Fakulteta, a koji su javno dostupni shodno Zakonu o slobodnom pristupu informacija. Informacije o stopama prolaznosti kao i informacije o zapošljavanju diplomaca dio su izvještaja koji prodekan za nastavu redovno dostavlja Vijeću Fakulteta i koje Vijeće i Upravni odbor razmatraju, a takođe su javno dostupne u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama. Preporuka: Da se javno objavi politika obezbjeđenja kvaliteta, Ciljevi programa i sadržaji predmeti na sajtu fakulteta. Komentari eksperta na ispunjenje standarda KOMISIJA SMATRA DA JE STANDARD 8. INFORMISANJE JAVNOSTI U CIJELOSTI ISPUNJEN		

STANDARD 9. KONTINUIRANO PRAĆENJE I PERIODIČNO REVIDIRANJE PROGRAMA

Ustanove treba da prate i periodično revidiraju svoje programe kako bi osigurale postizanje ciljeva koji su pred njih

postavljeni i odgovorile na potrebe studenata i društva. Revidiranje treba da bude usmjereno na kontinuirano poboljšanje programa. O aktivnostima koje se planiraju ili preduzimaju kao rezultat tih aktivnosti, potrebno je obavijestiti sve aktere na koje se one odnose.

Smjernice:

Cilj redovnog praćenja, provjere i revidiranja studijskih programa je da se osigura njihova adekvatna realizacija i da se stvori efikasno okruženje za učenje i podršku studentima.

Time je obuhvaćena evaluacija:

- sadržaja programa u svjetlu najnovijih istraživanja u datoj disciplini, čime se osigurava savremenost programa;
- promjenjivih potreba društva;
- opterećenja studenata, njihovog napredovanja kroz studije i završetak studija;
- efikasnosti procedura za provjeru znanja studenata;
- studentskih očekivanja, potreba i zadovoljstva programom;
- okruženja za učenje i službi za pružanje podrške, te njihove primjerenosti svrsi programa.

Programi se redovno pregledaju i revidiraju, u šta su uključeni studenti i druge zainteresovane strane. Prikupljene informacije se analiziraju, a program se prilagođava kako bi se osigurala njegova savremenost. Objavljaju se revidirane specifikacije programa.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
a. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju sadržaj programa u svjetlu najnovijih istraživanja u datoj disciplini, čime se osigurava savremenost programa.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan
Komentar Studijski programi i sadržaj nastavnih programa pojedinih disciplina se kontinuirano prate i unapređuju, prateći savremene trendove, ishode učenja, kao i potrebe za novim znanjima i saznanjima. Ovaj postupak je definisan okvirom za obezbjeđenje kvaliteta. Periodično se revidiraju sadržaje programa u kontekstu najnovijih istraživanja u konkretnoj oblasti. FMS je u dijelu svog poslovanja sertifikovan od strane međunarodne sertifikacione kuće Bureau Veritas čime se obezbjeđuje visoki stepen kvaliteta naučno - nastavnog procesa na Fakultetu s obzirom da nautički turizam predstavlja idealni presjek dvije najrazvijenije industrije u svijetu - pomorstva i turizma. Međunarodni standardi u pomorstvu i praćenje najnovijih istraživanja i propisa u toj oblasti predstavlja imperativ u daljem radu i razvoju Fakulteta, kako bi se osigurala vodeća uloga na tržištu visokog obrazovanja u Crnoj Gori a i šire. Preporuka: Preporuka komisije je da se kod predmeta litaratura dopuni sa novjom stranom literaturom, sa ciljem da bi studenti primili najnovija znanja do kojih su došli teoretičari i stručnjaci sa oblasti		
<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
b. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju promjenjive potrebe društva.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan
Komentar FMS kontinuirano prati potrebe i trendove u društvu, i nastoji da im se periodično prilagođava. Fakultet komunicira sa svojim eksternim okruženjem prije svega sa klijentima, poslovnim partnerima iz preduzeća ili onima sa kojima ima potpisane ugovore o poslovno-tehničkoj saradnji, informišući ih o relevantnim događanjima iz svoje djelatnosti na različite načine. Ta komunikacija omogućava sagledavanje potreba tržišta vezano za studijske programe i to predstavlja inpute za revidiranje nastavnih programa. Na taj način, kurikulum i nastavni programi su dizajnirani na način da kroz kombinaciju fundamentalnih, stručnih i izbornih predmeta omoguće ispunjenje ovoga kriterijuma, a u saradnji sa Zavodom za zapošljavanje Crne Gore redovno prati i ažurira podatke o promjenama na tržištu rada		
<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
c. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju opterećenje studenata, njihovo napredovanje kroz studije i završetak studija.	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni
Komentar Studijski program sadrži opšte i posebne uslove koje student mora da zadovolji za sticanje određenog znanja. Realizacija se pažljivo prati u pogledu opterećenja studenata, njihovog napredovanje kroz studije i		

završetak studija. FMS koristi više mehanizama za to, počev od kontinuirane neposredne komunikacije uprave s predstavnicima studenata, izrade redovnih analiza uspješnosti i napredovanja studenata, redovnog saemestralnoga organizovanja studentskih anketa, do zastupljenosti studenata u tijelima, Vijeću i Upravnom odboru.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju efikasnost procedura za provjeru znanja studenata.	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni

Komentar

Komisija je utvrdila da FMS konstantno prati i ocjenjuje efikasnost procedura za provjeru znanja studenata, poštujući zakon, prateći međunarodnu praksu, posebno renomiranih fakulteta i univerziteta iz oblasti, s kojim blisko sarađuje. Konsultujući uporednu praksu kroz intenzivnu komunikaciju s ustanovama visokog obrazovanja iz inostranstva s kojima blisko sarađuje Fakultet je dostigao značajan nivo efikasnosti procedura za provjeru znanja studenata.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za akreditaciju
e. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju studentska očekivanja, potrebe i zadovoljstva programom.	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni

Komentar

Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju studentska očekivanja, potrebe i zadovoljstva programom. Fakultet pored praćenja napredovanja studenata i uspješnosti nastave prati i studentska očekivanja, potrebe i da li su zadovoljni programima. To se vrši kroz neposrednu komunikaciju s predstavnicima studenata u organima Fakulteta, anketiranje studenata i izražavanje njihovih zahtijeva tokom semestra. Sve je to postavljeno u skladu s sa principima i pravilima ECTS-a. Fakultet obavlja ove aktivnosti kroz neposrednu komunikaciju s predstavnicima studenata u raznim tijelima, posebno Vijeću i Upravnom odboru i kroz redovno semestralno anketiranje studenata, a na zahtjev studenata i u toku semestra.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
f. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju okruženje za učenje i službe za pružanje podrške, kao i njihovu primjerenost svrsi programa.	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni

Komentar

FMPST je obezbijedio kvalitetne uslove za studiranje. Čitaonica je opremljena računarskom opremom, biblioteka sadrži neophodno literaturu. Izdanja Fakulteta sadrže i kvalitetne udžbenika, a dosta literature je dostupno elektronski. Profesori i asistenti su maksimalna podrška i omogućena je stalna komunikacija profesor-student direktno ili preko e-mail komunikacije. Izdanja Fakulteta (uglavnom udžbenici i skripte) su dostupni i u elektronskoj formi. Komisija smatra da Fakultet ima solidno okruženje za učenje. Ustanova posjeduje sve akte neophodne za realizaciju nastavnog procesa (Statut, Odluke vijeća o osnivanju, pravila za upis, pravila za izvođenje i vrednovanje ispita, nastavni plan i program sa informacionim listama za predmete, opterećenjem studenata, oblicima provjere znanja i ocjenjivanja).

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
g. Programi se redovno pregledaju i revidiraju, u šta su uključeni studenti i druge zainteresovane strane.	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni

Komentar

Poslije razgovora sa predstavnicima i studentima FMS, Komisija je zaključila da je ovaj kriterijum ispunjen. Naime, Fakultet samostalno i preko unutrašnjih organizacionih jedinica Fakulteta (studijski programi) sprovodi postupak samovrednovanja, odnosno evaluacije i ocjene kvaliteta svojih studijskih programa i uslova rada i izvještaje dostavlja Upravnom odboru Fakulteta i Naučno nastavnom vijeću. Samovrednovanje se sprovodi kontinuirano (godišnje i periodično u intervalima koje utvrdi vijeće), putem anketa, kontrole kvaliteta, metoda i redovnosti nastave, analize rezultata ispita i na drugi način. Metode samovrednovanja utvrđuju se u zavisnosti od studijskih programa, nastavne opreme, kvalifikacija akademskog osoblja, načina obavljanja nastave, procenta prolaznosti na ispitima, procenta diplomiranih stručnjaka i drugih neophodnih pokazatelja uspješnosti rada Fakulteta, odnosno organizacione jedinice

Fakulteta.		
<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
h. Prikupljene informacije se analiziraju, a program se prilagođava kako bi se osigurala njegova savremenost.	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni
Komentar Smatramo da je ovaj kriterijum ispunjen. Preko Nastavno naučnog vijeća i uz učešće studenskih predstavnika redovno se razgovara o programima i sprovode se izmjene ukoliko se ukaže potreba. Vijeće Fakulteta redovno prikuplja i analizira informacije o programima te daje smjernice za prilagođavanje i osavremenjavanje programa.		
<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
i. Objavljuju se revidirane specifikacije programa.	<u>Ispunjeno</u>	Obavezan
Komentar Nakon razgovora Komisije sa predstavnicima i studentima FMS, u mjeri koju to dozvoljavaju zakonska akta i normativi Fakulteta, utvrđeno je da se obavljaju revidiranja programa Revidirane specifikacije programa se redovno objavljuju preko više kanala.		
Komentari eksperta na ispunjenje standarda KOMISIJA JE ZAKLJUČILA DA JE STANDARD 9. KONTINUIRANO PRAĆENJE I PERIODIČNO REVIDIRANJE PROGRAMA, U CIJELOSTI ISPUNJEN.		

STANDARD 10. CIKLIČNO EKSTERNO OBEZBJEĐENJE KVALITETA

Ustanove treba da periodično vrše proces eksternog obezbjeđenja kvaliteta u skladu sa ESG standardima.
Smjernice:

Eksterno obezbjeđenje kvaliteta u svojim različitim oblicima može potvrditi efikasnost unutrašnjeg obezbjeđenja kvaliteta ustanove, i može služiti kao katalizator poboljšanja i ponuditi ustanovi nove perspektive. Njime se, takođe, obezbjeđuju informacije kako bi se i ustanova i javnost uvjerile u kvalitet aktivnosti ustanove.

Ustanove učestvuju u cikličnim postupcima eksternog obezbjeđenja kvaliteta koji u obzir uzimaju, gdje je to relevantno, uslove iz zakonodavnog okvira u kojem funkcionišu. Stoga, u zavisnosti od okvira, eksterno obezbjeđenje kvaliteta može poprimiti različite oblike i može se koncentrisati na različite nivoe organizacije (kao što su program, fakultet ili ustanova).

Obezbjeđenje kvaliteta je kontinuiran proces koji se ne završava eksternim povratnim informacijama ili izvještajem ili procesom preduzimanja naknadnih mjera u okviru ustanove. Dakle, ustanove vode računa da se napredak koji je postignut od posljednje aktivnosti u oblasti eksternog obezbjeđenja kvaliteta uzima u obzir prilikom priprema za sljedeću.

<i>Kriterijum</i>	<i>Ocjena ispunjenosti</i>	<i>Kriterijum za reakreditaciju</i>
a. Ustanove vode računa da se napredak koji je postignut od posljednje aktivnosti u oblasti obezbjeđenja kvaliteta uzima u obzir prilikom priprema za sljedeću.	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni
Komentar Komisija je mišljenja da FMS vodi računa da se napredak koji je postignut od posljednje aktivnosti u oblasti obezbjeđenja kvaliteta uzima u obzir prilikom priprema za sljedeću, pa pored redovnih procedura reakreditacije ustanove, kao oblika eksternog obezbjeđenja kvaliteta, Fakultet je prošao institucionalnu evaluaciju sprovedenu od strane međunarodne agencije za evaluaciju visokoškolskih ustanova u Evropi, u sklopu sveobuhvatne evaluacije visokoobrazovnog sistema u Crnoj Gori. Fakultet za mediteranske studije Tivat je 2014.godine učestvovao i uspješno okončao postupak eksterne institucionalne evaluacije sprovedene od strane EUA IEP. Zvanični izvještaj o sprovedenoj institucionalnoj evaluaciji dostupan na adresi: https://www.iep-qaa.org/downloads/publications/fmbs%20iep%20report.pdf .		

Nakon toga, 2018.godine Fakultet za mediteranske poslovne studije Tivat je učestvovao u "follow - up" postupku u sklopu eksterne institucionalne evaluacije Univerziteta "Adriatik" Bar. Zvanični izvještaj o sprovedenoj institucionalnoj evaluaciji dostupan na adresi: <https://www.iep-qaa.org/downloads/publications/iep%20report%20aub%20final.pdf>

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Ustanova učestvuje u cikličnim postupcima eksternog obezbjeđenja kvaliteta koji u obzir uzimaju, gdje je to relevantno, uslove iz zakonodavnog okvira u kojem funkcionišu.	<u>Ispunjeno</u>	Eliminacioni
Komentar S obzirom na to da je nakon početne akreditacije ustanove i studijskog programa promijenjen Zakon o visokom obrazovanju, Fakultet je radio na prilagođavanju zakonodavnom okviru u kojem funkcioniše pa je kroz postupak akreditacije realizovao tri studijska programa u trogodišnjem trajanju (osnovne studije) sa po 180 ECTS kredita. Komentari eksperta na ispunjenje standarda KOMISIJA SMATRA DA JE STANDARD 10. CIKLIČNO EKSTERNO OBEZBJEĐENJE KVALITETA, U CIJELOSTI ISPUNJEN.		

REAKREDITACIONI STAV I PRIJEDLOG

Komisija jednoglasno predlaže Agenciji reakreditacioni stav:

1. Prihvatanje zahtjeva za reakreditaciju za puni reakreditacioni period.	
U pripremi izvještaja za reakreditaciju studijskih programa korišćeni su svi relevantni pravni akti kojima je tretirana oblast visokog obrazovanja i posebno uslovi reakreditacije visokoobrazovnih ustanova u Crnoj Gori: Zakon o visokom obrazovanju u CG, Pravila o postupku reakreditacije ustanova visokog obrazovanja u CG, ostala dokumenta Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja, Bolonjska deklaracija, kao i interni dokumenti Fakulteta BAR. Posjeta Fakultetu je organizovana tako da se od ukupno raspoloživog vremena od 6 (šest) sati Komisija ravnomjerno posvetila akademskom i neakademskom osoblju, kao i studentima. Ispred Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja posjeti je prisustvovao: Kemal Demirović, Koordinator, samostalni savjetnik u Sektoru za kontrolu kvaliteta. Plan osjete je sledeći:	
Vrijeme	Aktivnost
9:00 – 9:30	Sastanak Komisije sa menadžmentom Fakulteta
10:00 – 9:30	Sastanak Komisije sa dekanom i prodekanima studijskog programa
9:30 – 10:00	Pauza i interne konsultacije članova Komisije
10:00 – 10:45	Sastanak Komisije sa nastavnim kadrom planiranim za studijski program
10:45 – 11:30	Sastanak Komisije sa administrativnim osobljem Fakulteta
11:30 – 12:15	Sastanak Komisije sa studentima Fakulteta
12:15 – 12:45	Sastanak Komisije sa predstavnicima koji su iskazali podršku radu FMPST
12:45 – 13:15	Obilazak prostorija Fakulteta
13:15 – 13:30	Pauza
15:00 –	Odlazak članova Komisije
Poslije posjete, u koordinaciji sa predsjednikom Komisije za reakreditaciju, svi članovi Komisije se se usaglasili o opštim i konačnim ocjenama po pojedinim kriterijumima vezanih za fakultet, a po osnovu propisanih standarda. U tom smislu, finalni Izvještaj obuhvata sve ocjene i preporuke date od svih članova Komisije. Poslije višenedjeljnog intenzivnog rada, podnošenja dodatnih informacija koje je dostavio Fakultetu a na zahtjev Komisije, sačinjen je finalni Izvještaj, koji obuhvaća sve ocjene i preporuke date od svih članova Komisije. Komisija za reakreditaciju je zahvalna svim kolegama sa FMS, studentima, akademskom i neakademskom osoblju na kvalitetnoj i posvećenoj saradnji koju smo ostvarili tokom posjete i otvorenih razgovara. Tokom	

posjete Fakultetu, kao i tokom elektronske komunikacije koja je prethodila posjeti, članovi kolektiva su nam profesionalno obezbijedili sve potrebne informacije, odgovore, objašnjenja i dokumentaciju.

Komisija je konstatovala da je podnešena dokumentacija za reakreditaciju urađena na kvalitetan način i u skladu sa zahtijevanim pravilima i formama.

Komisija se na licu mjesta uvjerila u činjenično stanje Fakulteta 15.07.2020. godine i obavila razgovore sa: rukovodstvom, dekanom, prodekanima, nastavnim osobljem, studentima, zatim sa predstavnicima privrede i lokalne samouprave, koji su aktivna podrška, saradnicima i članovima tima koji je kreirao Izvještaj o samovrednovanju FMS.

Napomene i primjedbe:

Komisija je izdvojila nekoliko neobavezujućih preporuka, smatrajući da bi bile korisne za unapređenje rada, posebno u uslovima neizvjesnih usticaja eksternih događaja :

- Da se politika obezbjeđenja kvaliteta objavi u cilju potpne informisanosti nastavnog i drugog osoblja i studenata o istoj.
- Da se Akcioni plan sa konkretnim aktivnostima, mjerama, rokovima izvršenja, nosiocima i dr. za sprovođenje strategije za 2021 – 25, dopuni zbog COVID-19 stanja.
- Da se kod predmeta litaratura dopuni sa novijom stranom literaturom, sa ciljem da bi studenti primili najnovija znanja, do kojih su došli teoretičari i stručnjaci iz oblasti.
- Predvidjeti postupak sprovođenja studija na daljino (on line) ako bi se ponovno pojavila epidemija COVID-19 (ili neka slična), da se ne bi zaustavila predavanja i druge ključne aktivnosti na fakultatu.
- Da se javno objave ciljevi studijskih programa i sadržaji predmeti na saitu fakulteta.
- da Fakultet u narednom periodu posebnu pažnju usmjeri na unapređenje istraživačkog rada i objavljivanju radova u prestižnim međunarodnim časopisima, što bi omogućilo i brže napredovanje u zahtjevnom procesu izbora jer znamo da je to postalo kočnica napredovanja nasatavnog osobolja u Crnoj Gori.

Obrazloženje:

NEMA NEDOSTATAKA

Podgorica, 18.07.2020.

Komisija za reakreditaciju

1. dr **Radislav Jovović**, redovni profesor, Univerzitet Mediteran, Predsjednik Komisije
2. dr **Andrej Raspor**, vanredni profesor, FUDS - School of advanced social studies Nova Gorica, Slovenija, član Komisije, član Komisije
3. dr **Rajko Gnjata**, redovni professor, Univerzitet u Banja Luci, član Komisije
4. mr **Ivana Malović**, vlasnik i direktorica konsultantske firme ID Faktor d.o.o., Podgorica, predstavnik tržišta rada
5. mr **Igor Striković**, student doktorskih studija na pravnom fakultetu Univerziteta u Kragujevcu.

Obrazloženje:

NEMA NEDOSTATAKA

Podgorica, 18.07.2020.

Komisija za reakreditaciju

1. dr Radislav Jovović, redovni profesor, Univerzitet Mediteran, Predsjednik Komisije
2. dr Andrej Raspor, vanredni profesor, FUDS - School of advanced social studies Nova Gorica, Slovenija, član Komisije, član Komisije
3. dr Rajko Gujato, redovni profesor, Univerzitet u Banja Luci, član Komisije
4. mr Ivana Malović, vlasnik i direktorica konsultantske firme ID Faktor d.o.o., Podgorica, predstavnik tržišta rada
5. mr Igor Striković, student doktorskih studija na pravnom fakultetu Univerziteta u Kragujevcu.